

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.595.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 5708 Pań Posłanek Iwony Marii Kozłowskiej i Anny Wojciechowskiej z 29 października 2024 r. „w sprawie dopłat do domów opieki dla kombatantów, którzy przeżyli obozy koncentracyjne i walczyli z okupantem”, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia, jakie przedstawiam po konsultacji z Szefem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, do którego zwróciłam się z prośbą o przekazanie stosownych informacji, pozostających w jego właściwości.

Przepisami ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2022 poz. 2039, z późn. zm.) uregulowana została sprawa uprawnień przysługujących kombatantom oraz osobom represjonowanym.

W myśl przepisów przywołanej ustawy, centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach kombatantów oraz osób, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego, jest Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, podległy ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wykonuje swoje obowiązki przy pomocy Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Obowiązującymi przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 lipca 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania, sposobu wykonywania zadań i organizacji Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych (Dz. U. poz. 1022) ustanowiono, że Urząd ten wykonuje swoje zadania w sposób zmierzający do zapewnienia kombatantom i ofiarom represji wojennych oraz okresu powojennego niezbędnej pomocy i opieki, a także należnego im szacunku i pamięci.

Do zakresu działania Urzędu należy, między innymi, współpraca z organami administracji rządowej i organami samorządu terytorialnego, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami kombatantów i osób represjonowanych w celu organizowania pomocy socjalnej oraz opieki zdrowotnej dla kombatantów i innych osób uprawnionych oraz członków ich rodzin; wydawanie odpowiednich zaświadczeń oraz dokumentów osobom, którym decyzją Szefa Urzędu zostały przyznane uprawnienia kombatanckie; opracowywanie i współuczestniczenie w przygotowywaniu projektów aktów normatywnych w sprawach dotyczących kombatantów i osób represjonowanych.

Przepisy ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, zawierają katalog uprawnień o charakterze pieniężnym i niepieniężnym, rzeczowym, przysługujących kombatantom oraz osobom represjonowanym.

Zgodnie z przepisami art. 18 ww. ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, art. 6b ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez

III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2021 r. poz. 1818), art. 7d ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1774), art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1820) oraz art. 12 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 906), osoby uprawnione mają m.in. prawo pierwszeństwa do środowiskowej opieki socjalnej w miejscu zamieszkania oraz uzyskania miejsc w domach pomocy społecznej, w szczególności w domach przeznaczonych dla kombatantów. Osoby ubiegające się o miejsce w domu przeznaczonym dla kombatantów przedstawiają zaświadczenie o przyznaniu uprawnień kombatanckich.

W przypadku otrzymania zgłoszenia od osoby posiadającej uprawnienia kombatanckie (przyznane np. z tytułu udziału w walkach lub podleganiu represjom podczas II wojny światowej) dotyczącego warunków pobytu w domu pomocy społecznej, Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych podejmuje odpowiednie działania. Procedura jest w tym wypadku analogiczna do interwencji podejmowanych w placówkach ochrony zdrowia, finansowanych ze środków publicznych, z których korzystają kombatanci oraz inne osoby uprawnione.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283), odpłatność za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej ponoszona jest do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca (ustalanego indywidualnie dla każdej tego typu placówki). Art. 61 tego aktu stanowi, że obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności: mieszkańiec domu - w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka - następnie zaś małżonek, zstępni przed wstępnymi oraz gmina. Stosownie do ust. 2 przywołanego przepisu, opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

- mieszkańiec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu;
- małżonek, zstępni przed wstępnymi. Zgodnie z umową zawartą w trybie art. 103 ust. 2: w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium; w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt 1 i 2.

Z regulacji tych wynika, że obowiązek odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej obciąża w pierwszej kolejności mieszkańca, a dopiero potem członków rodziny (w wymienionej kolejności), po nich zaś gminę.

W przypadku ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej przez osoby określone w art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, na podstawie art. 103 ust. 2 ustawy, wysokość ponoszonej przez nie odpłatności ustalana jest w umowie

zawartej z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej. Forma umowy stwarza możliwość negocjacji i wypracowania kompromisu między stronami, bowiem przy ustalaniu opłaty brana jest pod uwagę nie tylko wysokość dochodów, ale również możliwości stron. Ponadto ustawa o pomocy społecznej zawiera też przepisy dopuszczające nieponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej. Obligatoryjnie zwalnia się z ponoszenia odpłatności na podstawie art. 64a tego aktu. Przywołany przepis dotyczy sytuacji przedstawienia prawomocnego orzeczenia sądu o pozbawieniu rodzica władzy rodzicielskiej nad osobą zobowiązaną albo prawomocnego orzeczenia sądu o skazaniu za umyślne przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty, jej małoletniego rodzeństwa lub jej rodzica.

Przepisy art. 64b ustawy o pomocy społecznej przewidują możliwość zwolnienia Członków Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej z ponoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej, na ich wniosek albo z urzędu, całkowicie lub częściowo. Przy podejmowaniu decyzji o całkowitym bądź częściowym zwolnieniu członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej z opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej - albo o odmowie zwolnienia - organ bierze pod uwagę możliwości finansowe i sytuację gminy.

Fakultatywne przesłanki zwolnienia z odpłatności wskazuje z kolei art. 64 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z tym przepisem, osoby wnoszące opłatę lub obowiązane do wnoszenia opłaty za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej, można z niej zwolnić częściowo lub całkowicie, na ich wniosek, po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego, w szczególności jeżeli:

- wnoszą opłatę za pobyt innych członków rodziny w domu pomocy społecznej, ośrodku wsparcia lub innej placówce;
- występują uzasadnione okoliczności, zwłaszcza długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, śmierć członka rodziny, straty materialne powstałe w wyniku klęski żywiołowej lub innych zdarzeń losowych;
- małżonkowie, zstępni, wstępni utrzymują się z jednego świadczenia lub wynagrodzenia;
- osoba obowiązana do wnoszenia opłaty jest w ciąży lub samotnie wychowuje dziecko;
- osoba obowiązana do wnoszenia opłaty lub jej rodzic przebywała w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, na podstawie orzeczenia sądu o ograniczeniu władzy rodzicielskiej osobie kierowanej do domu pomocy społecznej lub mieszkańcowi domu;
- osoba obowiązana do wnoszenia opłaty przedstawi wyrok sądu oddalający powództwo o alimenty na rzecz osoby kierowanej do domu pomocy społecznej lub mieszkańca domu;
- osoba obowiązana do wnoszenia opłaty wykaże, w szczególności na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku, rażące naruszenie przez osobę kierowaną do domu pomocy społecznej lub mieszkańca domu obowiązku alimentacyjnego lub innych obowiązków rodzinnych względem osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty.

Katalog zwolnień z odpłatności jest otwarty, na co wskazuje zwrot „w szczególności”. Ośrodek pomocy społecznej może więc zwolnić osobę z odpłatności także w innych, niewymienionych w tym przepisie sytuacjach po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego i ustaleniu sytuacji życiowej osoby zobowiązanej do odpłatności. Decyzję co do zwolnienia podejmuje kierownik ośrodka pomocy społecznej, do którego należy wystąpić z odpowiednio uzasadnionym wnioskiem. Na każdym etapie trwającego postępowania osoba może wystąpić z wnioskiem do ośrodka pomocy społecznej o zmianę wysokości opłaty.

W przypadku wydania decyzji administracyjnej ustalającej wysokość odpłatności, stronie przysługuje prawo odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego, a w dalszej kolejności skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Jak wynika z powyższego, osoby obowiązane do ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej mają możliwość negocjowania wysokości opłaty, a w uzasadnionych przypadkach częściowego lub całkowitego zwolnienia z obowiązku jej ponoszenia.

Jednocześnie informuję, że osoby skierowane do domu pomocy społecznej przed 1 stycznia 2004 r. ponoszą odpłatność w wysokości do 70% swojego dochodu, zaś reszta jej kwoty dotowana jest z budżetu państwa.

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 1 października 2024 o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2024 poz. 1572), powiat otrzymuje dotację z budżetu państwa na mieszkańców domów pomocy społecznej, które prowadzi w ramach zadania własnego lub których prowadzenie zleca, umieszczonych w tych placówkach na podstawie skierowania wydanego przed 1 stycznia 2004 roku (tzw. „stare zasady”). Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, w zależności od sytuacji finansowej domów pomocy społecznej w powiecie, a także od uzyskanych z tytułu odpłatności za pobyt w placówkach dochodów, wojewoda może zwiększyć kwotę dotacji dla powiatu do 20%, a w przypadku domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, w których odpłatności za pobyt są najniższe, nawet o 50%.

Wojewoda, jako dysponent środków finansowych, w oparciu o przyznany przez Ministra Finansów na etapie prac nad projektem ustawy budżetowej limit wydatków na zadania z pomocy społecznej, planuje środki na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej oraz dokonuje zmian w zakresie budżetu. W trakcie roku budżetowego, w miarę możliwości finansowych, środki na realizację planu wydatków w budżetach wojewodów, w tym na dofinansowanie utrzymania domów pomocy społecznej oraz na dotacje na mieszkańców przyjętych na tzw. „starych zasadach”, są uzupełniane. Podział środków rezerw celowych dokonywany jest w uzgodnieniu z wojewodami. Podkreślić jednak trzeba, że możliwość przyznania dotacji z budżetu państwa nie zmienia faktu, iż zadanie realizowane jest jako zadanie własne jednostek samorządu terytorialnego, a sposób ustalania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej jest określony jednolicie dla wszystkich mieszkańców domu. Zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej, prowadzenie domów pomocy społecznej jest zadaniem własnym samorządu gminnego, powiatowego oraz wojewódzkiego.

Jednostki samorządu terytorialnego gromadzą informacje o własnych zasobach w zakresie pomocy społecznej i wykorzystują je przy opracowywaniu strategii, planów i projektów służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców - w tym potrzeb mieszkańców dotyczących korzystania z usług świadczonych w domach pomocy społecznej. Decyzje w sprawie tworzenia nowych domów pomocy społecznej należą do jednostek samorządu terytorialnego odpowiedniego szczebla. Liczba jednostek tego typu oraz liczba udostępnianych przez nie w poszczególnych województwach miejsc odzwierciedla zapotrzebowanie na usługi oferowane przez domy pomocy społecznej stwierdzone na danym terenie, ale też możliwości finansowe samorządu.

Odnosząc się do pytania o dedykowane kombatantom domy pomocy społecznej informuję, że ośrodki tego typu znajdują się w trzynastu województwach: kujawsko-pomorskim (w Dobrzejewicach k. Torunia i Ugoszczu), lubelskim (w Biłgoraju i Zielonej Górze), lubuskim (w Zielonej Górze), łódzkim (w Łodzi), małopolskim (w Miechowie), mazowieckim

(w Łaziskach, Ostrołęce, Radomiu, Warszawie, Ciechanowie i Legionowie), opolskim (w Opolu), podkarpackim (w Rzeszowie), podlaskim (w Jaświłtach), śląskim (w Lublińcu i Bytomiu), warmińsko-mazurskim (w Olsztynie), wielkopolskim (w Poznaniu), zachodniopomorskim (w Bornem Sulinowie i Szczecinie). Zaznaczam, że podopieczni Urzędu będący kombatantami bądź osobami represjonowanymi w okresie II wojny światowej są także mieszkańcami wielu innych domów pomocy społecznej na terenie Polski, do których są kierowani według identycznej procedury, wynikającej z posiadanych uprawnień ustawowych, to jest z uwzględnieniem wspomnianego powyżej prawa pierwszeństwa do uzyskania miejsca w domu pomocy społecznej.

Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych realizuje zadania związane z opieką państwa nad weteranami oraz ofiarami wojny i represji powojennych między innymi poprzez przyznawanie im oraz innym osobom uprawnionym, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, pomocy pieniężnej, jednorazowej i okresowej. Część środków Urząd przekazuje w formie dotacji celowej Związkowi Inwalidów Wojennych RP na pomoc pieniężną dla kombatantów pobierających rentę inwalidy wojennego lub rentę rodzinną po inwalidzie wojennym. Na zadanie to, w roku 2024 Urząd otrzymał środki w wysokości 30 600 tys. zł, a w 2025 roku zaplanowano środki w wysokości 35 600 tys. zł.

Należy podkreślić, że wszystkie osoby uprawnione, będące kombatantami bądź osobami represjonowanymi w okresie II wojny światowej otrzymują, w różnych kwotach, dodatki pieniężne wypłacane przede wszystkim z emeryturą lub rentą, a finansowane z budżetu państwa. Według danych z organów rentowych na 30 września 2024 roku było to 123 347 osób, które otrzymywały różne świadczenia (np. dodatek kombatancki, ryczałt energetyczny, dodatek kompensacyjny i inne). Wsparcie z budżetu państwa obejmuje ponadto finansowanie dodatkowych przywilejów przysługujących osobom uprawnionym. W przypadku części z nich, zgodnie z odrębnymi przepisami prawa, pokrywane są koszty związane z uprawnieniem do bezpłatnego zaopatrzenia w leki.

Urząd współpracuje także z organizacjami i stowarzyszeniami kombatanckimi, podejmując inicjatywy corocznie ogłaszanych Programów w ramach Otwartych Konkursów Ofert m.in. na pomoc opiekuńczą dla kombatantów, organizację uroczystości rocznicowych, a także wydawnictw poświęconych najnowszej historii Polski.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prace rozpoczął Zespół ds. Reformy Systemu Pomocy Społecznej. Zadaniem zespołu jest weryfikacja dostępności świadczeń i usług społecznych, analiza sytuacji pracowników systemu pomocy społecznej, ocena funkcjonowania instytucji całodobowych oraz ich finansowania oraz opracowanie na tej podstawie propozycji zmian prawnych i innych rekomendacji. Celem jest doprowadzenie do integracji różnych form wsparcia oraz współpracy pomiędzy instytucjami państwowymi, samorządami, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi społecznościami, co przyczyni się do zwiększenia skuteczności realizowanych działań pomocowych.

Ponadto informuję, że w ramach reformy A4.6 „Zwiększenie udziału niektórych grup w rynku pracy poprzez rozwój systemu opieki długoterminowej”, ujętej w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), planowana jest reforma systemu opieki długoterminowej w Polsce, za którą odpowiadają resorty podległe Ministrowi Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministrowi Zdrowia, przy koordynacyjnym wsparciu Ministra do spraw Polityki Senioralnej.

Podstawę do dalszej realizacji reformy stanowią rekomendacje zawarte w raporcie z przeglądu systemu opieki długoterminowej w Polsce. Rekomendacje zawarte w raporcie

powinny być drogowskazem dla dalszych działań, w tym dla odpowiedniej koordynacji świadczeń opieki zdrowotnej i usług pomocy społecznej. Ponadto, w ramach Międzyresortowego Zespołu do spraw systemowych rozwiązań związanych z opieką nad osobami starszymi, działającego pod przewodnictwem Ministra do spraw Polityki Senioralnej, powołana została Grupa do spraw opieki długoterminowej, która również pracuje nad rozwiązaniami w tym obszarze, koordynując działania poszczególnych resortów podejmowane w zakresie reformy opieki długoterminowej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/